

KyG TOEN EN NU

'Contigo nada parece imposible.'

Met jou lijkt niks onmogelijk.

Compilatie van de artikelen uit onze nieuwsbrieven van september 2014 tot eerste helft 2015.
Onbewerkt. Door Karen D. Russel de Corrales.

Hoofdstukken

1. Het verhaal, zoals het begon met G: van provincie naar hoofdstad
2. Het Russische avontuur
3. De weg naar Aruba
4. Romantiek voor de jongen die getrouwd was met zijn piano
5. De oversteek naar de geboorteplaats van de grote Europese componisten
6. De complexiteit van het uitbouwen van een internationale artistieke carrière

HOOFDSTUK 1

Het verhaal, zoals het begon met G: van provincie naar hoofdstad

Door K, met wat hulp van G, natuurlijk.

Dit is louter het skelet van het verhaal waarvan ik van harte hoop dat hij het zelf ooit – volledig uitgewerkt – zal schrijven. Ik heb hem in ieder geval gesmeekt om dit te doen. Maak je over mij overigens geen zorgen; ik ben al sinds 1994 bezig met het schrijven van ‘mijn verhaal’ ...

Dus. Wat je niet in G's biografie zult vinden. In communistisch Cuba vindt men dat alle kinderen een kans moeten krijgen om te worden waar ze het beste voor zijn toegerust, ongeacht hun achtergrond. De leraren die ook de toelatingsexamens in de provinciale

hoofdsteden afnamen werden ook naar alle gemeenten gestuurd, om ervoor te zorgen dat iedereen op talent werd getest, tot en met de laatste plattelandsjongens en -meisjes. Je voorkeur telde, dus G's hang naar de gitaar werd gehoord, maar snel opzij geveegd met het argument dat hij perfecte handen had voor de piano.

En zo begon zijn opleiding gericht op het creëren van een concertpianist. In zijn woonplaats Guantánamo in het zuidoosten van de provincie Guantánamo, ja – waar de Amerikanen in de Baai van Guantanamo dat omstreden kamp hebben. G betrad op zijn zevende een tweesporig educatief pad, waarbij hij in de ochtend rekenen, taal en de andere reguliere vakken kreeg; muziek theorie en praktijk in de middag, compleet met houding en gehoortraining, waarbij hij vanaf het begin stukken uit het hoofd moest leren en de leerlingen regelmatig – als onderdeel van de opleiding – voor elkaar moesten optreden, naast andere zaken. Dubbel huiswerk natuurlijk en niet veel tijd om te spelen.

G bleek een model student, zowel aan de piano als anderzijds. En dit was een voorwaarde voor de opeenvolgende selectierondes. Op zijn veertiende ging het basisgedeelte over in pre-universitaire studies, waarvoor er drie mogelijke instellingen waren. Waar je naartoe wilde was de elite Nationale School voor Kunst (ENA) in de hoofdstad. Degenen waarvan de scores niet voldeden werden naar één van de twee provinciale, pre-universitaire scholen verwezen.

Alhoewel zijn familie waarschijnlijk liever had gezien dat G in Santiago terecht was gekomen (twee uren rijden), was iedereen natuurlijk hartstikke blij toen hij werd geselecteerd voor Havana; op echter een vliegafstand van twee uren en bijna een dag met de trein. Dus vanaf zijn veertiende zag G zijn familie alleen tijdens de zomer- en eindejaarsvakantie, in de veronderstelling natuurlijk dat hij een kaartje kon krijgen op de overvolle vliegtuigen en treinen naar huis.

Gedurende de vier jaar die er nodig waren om een gediplomeerde instrumentalist en piano instructeur te worden studeerde, oefende, at en sliep G en waste hij zijn eigen kleren op de campus. Het oefenen was vaak in de zinderende hitte, in studeerkamers veelal zonder airco en vaak minder goede piano's. Het eten was nog niet zo slecht als het na de Perestrojka zou worden. Het onderricht was van het allerhoogste niveau en hoge scores werden nog steeds verwacht, voor de reguliere zowel als de muziekgerelateerde onderwerpen, met name waar het het eigen instrument betrof.

G werd door mentor César López onder de vleugels genomen en bracht vaak tijd door bij de maestro thuis, die over 4 piano's beschikte omdat hij geen afscheid wilde nemen van de

oudere exemplaren als hij een nieuwe aanschafte. Zo werd de jongen uit de provincie intellectueel klaargestoomd door een man die hem ook meenam naar musea, hem boeken te lezen gaf, kunst, literatuur, politiek en filosofie met hem besprak en hem zo veel meer leerde dan louter hoe je muziek optimaal dient uit te voeren.

De volgende overgangsrte werd gevormd door een nationale wedstrijd, waarbij als hoogste eer twee plaatsen werden toegekend, onder alle studenten in G's jaar, om de universitaire studie af te ronden met behulp van een studiebeurs aan het prestigieuze Tsjaikovsky Conservatorium. Nogmaals zou blijken dat G bij de top hoorde en voor hij het wist, was hij op weg naar Moskou.

HOOFDSTUK 2

Het vervolgverhaal van G's educatieve pad: het Russische avontuur

Het triomfantelijke winnen van een beurs in het land van Lenin werd gevolgd door een minder dan glorieuze hepatitis-aanval die G ervan weerhield met de rest van de eerstejaars met de boot te vertrekken, zoals gebruikelijk was. In plaats daarvan werd hij enige tijd later – uitgerust met winterkleding gekocht in een speciale winkel in Havana – met de senioren met het vliegtuig verscheept, om zich eindelijk bij de andere nieuwe Cubaanse studenten van muziek, techniek, filosofie etc. te kunnen voegen.

Ruim een jaar woonde hij in kamer 142 op de eerste verdieping van een slecht verwarmd studentenhuis met douches en studeercellen met piano's in de kelder, twee keukens op elke verdieping en een paar sportfaciliteiten waar G een goed potje ping pong leerde spelen. Vanwege het grote aantal studenten van over de hele wereld, werd hem een dagelijks maximum van vier uur piano-tijd toegewezen om te kunnen oefenen. Wilde hij er meer dan moest hij een tram naar het conservatorium nemen, waar er ook betere piano's stonden. Daar kon ook eten gekocht worden.

G herinnert zich een paar gerechten die hij lekker vond: borsjt (groente soep), sjasliëk (gmarineerd lamsvlees op spiesjes) ??en Smetana (zuivelproduct vergelijkbaar met crème fraîche), dat hij lekker vond met geraspte wortelen. Als hij zelf kookte was het meestal flink wat roerei met kaas en ketchup. Geen kaviaar, helaas!

Naast de dagelijkse piano studie bestond de gebruikelijke wekelijkse routine in de eerste plaats uit allerlei lessen op conservatorium niveau inclusief muziekgeschiedenis, harmonie, zijn eigen pianoles met maestro Mikhail Leonidovich Meshlunov en een verplichte aanwezigheid bij de pianolessen van anderen. Sommige lessen waren erg populair vanwege de bekendheid van de leraren. Contact met thuisfront was beperkt tot een paar uitgewisselde brieven per jaar. De weinige vrije tijd werd soms gevuld met een video-avond bij een van de oudere studenten en soms met een bezoek aan de beroemde Tretjakov staatskunstgalerie.

Als zijn studentenuitkering opraakte (meestal), dan verzamelden G en zijn maten lege flessen in het gebouw om in een dichtbij zijnde supermarkt te verkopen. Een wens om concerten bij te wonen in de grote concertzaal van het conservatorium (de Bolshoi Zaal) riep – bij

afwezigheid van voldoende middelen – om vergelijkbare creatieve maatregelen. Eén manier was om jezelf in de catacomben van de concertzaal te verstoppen gedurende de dag, wanneer de gebouwen open waren voor het publiek. Daarna wachtte je simpelweg de vier of vijf uur tot aanvang van het concert tot je naar buiten kon komen, om dan in de coulissen te staan luisteren. De kans om de grootste muzikanten van onze tijd te kunnen horen kon je niet aan je voorbij laten gaan!

Twee van de gelegenheden waarbij G rechtmatig een concert kon bijwonen bleken zeer speciaal. Bij Itzhak Perlman's historische viool masterclass werd G met de camera vereeuwigd als onderdeel van het publiek! En een andere keer stond hij pardoes naast

Russisch piano wonderkind Evgeny Kissin, die duidelijk in gedachten verzonken stond te wachten op het openen van de deuren van de concertzaal, naast de pianolerares die nooit van zijn zijde week. Er zou een decennium voorbijgaan voordat G eindelijk het genie in het Concertgebouw in Amsterdam zou horen spelen.

In de tussentijd arriveerde de Russische hervormingsbeweging Perestroika, en de dag dat de meeste van de Cubaanse studenten werden naar de Cubaanse ambassade werden geroepen, waar ze werden geïnformeerd dat de Cubaans-Russische studentenregeling grotendeels zou worden stopgezet. Alleen de meest senior studenten zouden worden toegestaan om af te studeren. Verder werd iedereen naar het thuisland teruggehaald.

HOOFDSTUK 3

Van het Superieur Instituut voor Kunst (ISA) naar Aruba

Terugkeren naar Cuba betekende terugkeren naar de warmte van G's land en mensen. Het effende ook de weg voor zijn verhoogde kennis van de Cubaanse beeldende kunst. Het Superieur Instituut voor Kunst [Instituto Superior de Arte (ISA)] was gevestigd op het terrein van een weelderige, voormalige country club. Naast de Nationale School voor Kunst [Escuela Nacional de Arte (ENA)] huisvestte het de ISA faculteiten van muziek, dans, podiumkunsten en beeldende kunsten. G was vooral erg geïnteresseerd in de laatste en dus was het niet zo vreemd dat hij onder zijn medestudenten daar verscheidene vrienden maakte.

Hoewel het ambitieuze architectonische project dat voor de kunstscholen gevisualiseerd was nooit volledig werd gerealiseerd, werd G er bijzonder door geboeid. Gedurende de in totaal 13 jaar die hij op de ISA-ENA campus doorbracht kamde hij het gebied naar hartelust uit. Hij beschrijft het fascinerende ontwerp als 'oneindige architectuur', omdat hij tijdens zijn omzwervingen steeds door nieuwe ontdekkingen werd verrast.

De campus was het toneel van typische, zich herhalende scènes. Kwam je een medestudent tegen gekleed in spijkerbroek en sportschoenen in combinatie met zijn concert overhemd dan wist je dat het hoog tijd was voor die student om zijn was te doen. Het was gebruikelijk dat de

kunstenars en muzikanten al hun kleren opdroegen voordat ze eindelijk hun toevlucht namen tot huishoudelijke taken, hoog als de focus was op lessen en studie.

Je was deed je in de daarvoor aangewezen faciliteit bij de slaapzalen, tegenover de douches aan de andere kant van het gebouw van waar de gemeenschappelijke ruimte was met de TV en ping pong tafel. Je sliep met vier op een kamer in een stapelbed en als het te warm werd of de muggen teveel werden, sleepte je je matras naar boven om op het dak toch wat uurtjes te gaan slapen.

De Perestrojka beweging die G's terugkeer naar Cuba had versneld stortte het land jammer genoeg in een staat van bijna-chaos. Er waren voortdurende stroomstoringen en het openbaar vervoer was een puinhoop. Er was geen behoorlijk tijdschema en de hete 'kameel'- en DAF bussen waren zo overvol dat G op een bepaalde moment in wanhoop – net als anderen – door een raam klom om maar mee te kunnen.

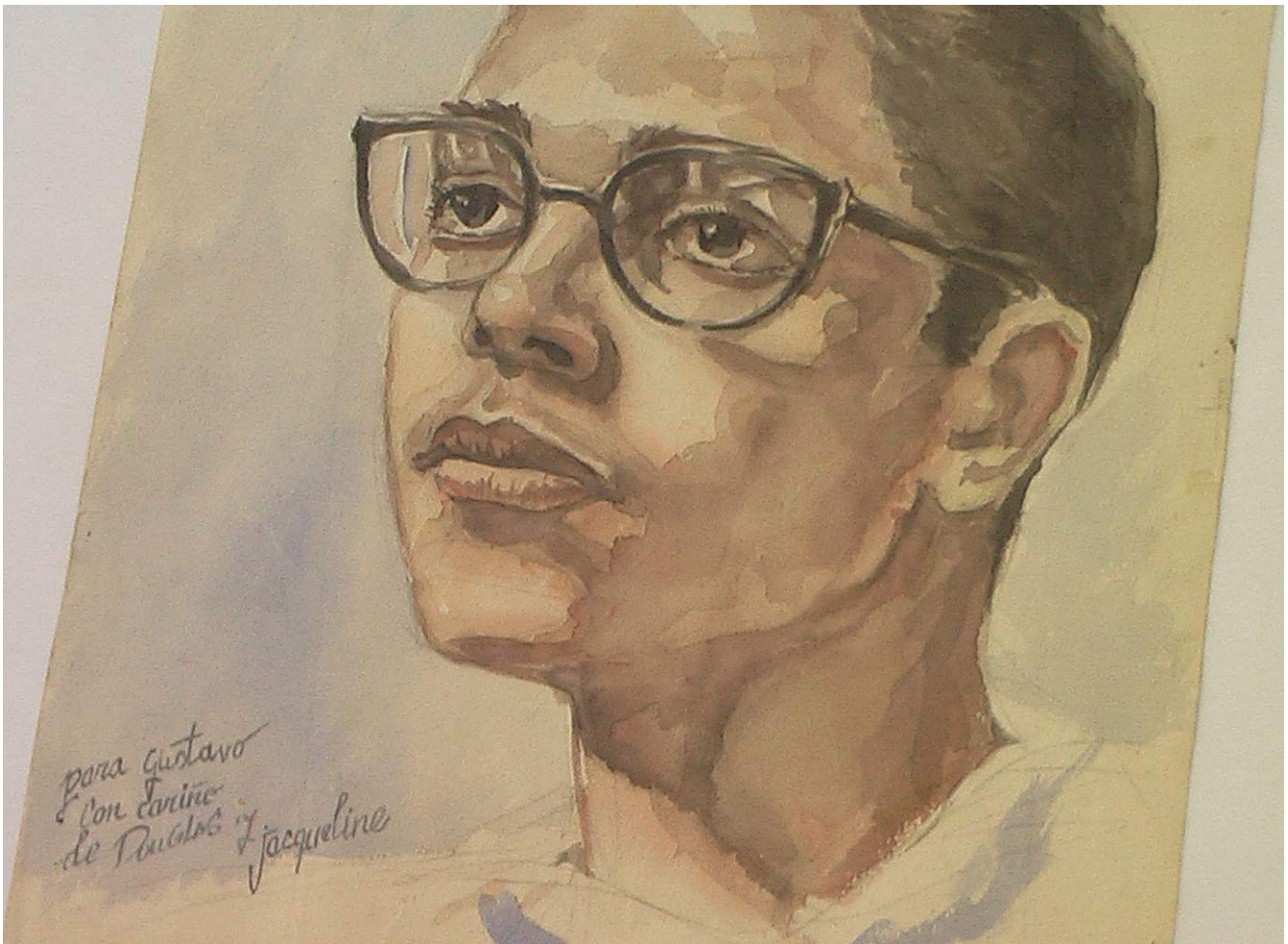
Eten was op zijn zachtst gezegd een avontuur, schaars en armzalig. Objecten of wezens die niet in je rijst of bonen thuishoorden verwijderde je gewoon en at door om maar iets in je maag te hebben. G en zijn maten staan bekend om het weleens eten van een hele tros bananen, het legen van een fles honing of het consumeren van meerdere bolletjes ijs (G ooit 25 stuks!) bij de populaire Coppelia ijssalon, om hun immense honger het zwijgen op te leggen. Eén keer experimenteerden ze met thee gemaakt van willekeurig in de campustuin geplukte bladeren.

En toch slaagde iedereen erin om alle lessen bij te wonen, zijn studie-uren te maken en deel te nemen aan festivals en wedstrijden. G verwondert zich achteraf vooral over de veerkracht van de dansers en blaasinstrumentalisten. Een handjevol toegewijde jonge mensen, waaronder G, begonnen de SODAMC, een door UNESCO gesponsorde Associatie voor de Ontwikkeling van Hedendaagse Muziekunst, die twee keer per maand evenementen organiseerde waaronder lezingen, exposities, videovertoningen en concerten. G nam aan alle deel behalve toen hij in Colombia was. Die eerste reis naar het buitenland na Rusland dankte hij aan Harold Gramatges' uitnodiging om deel te nemen aan de diverse concerten, radio- en tv-optredens en de cd-opname ter ere van de uitreiking aan de componist van de belangrijke Tomás Luis de Victoria prijs in 1997.

Harold Gramatges en Carlos Fariñas (die G eerst als zijn leraren kende) en Roberto Valera – alle prominente figuren in de Cubaanse muziekgeschiedenis – werden G's collega's toen het decanaat hem na zijn afstuderen vroeg om als conservatorium leraar aan te blijven en hem – aan de hand van een proef-masterclass – aanstelde ten nadele van twee oudere kanshebbers.

Voor een week tijdens zijn studententijd en gedurende al zijn jaren als hoogleraar moest G creatief en voorzichtig zijn ten aanzien van zijn verblijf op de campus. Tijdens zijn studieperiode werden hij en zijn huisgenoten er op een gegeven moment uitgegooid wegens verwaarlozing van de kamerhygiëneregels. Tijdens die week liet een vriend hem 's avonds laat de elektroakoestische studio binnensluipen om er 's ochtends vroeg weer uit te glippen, vóór iedereen arriveerde. Zijn prestigieuze positie als piano- en kamermuziekleraar werd vreemd genoeg gecompliceerd door het feit dat hij gedurende die drie jaar clandestien

op de campus sliep en vaak van kamer moest verhuizen, omdat hij zich geen eigen of zelfs gedeelde accommodatie buiten kon veroorloven.

Schilderij van Gustavo Corrales Romero door Douglas Perez Castro, tijdgenoot aan het ISA

En toen verscheen Edwin Kock, de gitaarleraar uit Aruba die een grote sympathie voor G zou opvatten, merkte hoe G één van die ijverige weinigen was die - ondanks de moeilijke omstandigheden - tot laat in de nacht studeerden, en soms de oefenruimte binnenstapte om te luisteren. Deze door het lot gezonden Samaritaan, die naar de ISA was gekomen voor een cursus in koordirigeren, zorgde naar aanleiding van een paar cassette-opnames van G's spelen ervoor dat de Arubaanse Kunstkring G uitnodigde voor een concert in januari 1998.

Na ontvangst van de uitnodigingsbrief en de goedkeuring van de decaan en de rector moest er toestemming worden verkregen van de Ministers van Cultuur en Buitenlandse Zaken, zodat een paspoort kon worden uitgereikt, via een lange route van gunsten, met veel moeite verkregen handtekeningen en zegels, lange wachtrijen, meerdere keren terugkeren omdat het betrokken individu niet aanwezig was, dwars door die stad waarin het tijdig een bus halen altijd een gok was, terwijl hij constant met incompetentie en desorganisatie te maken had. Het was dus geen wonder dat G eindelijk zijn tweede paspoort ooit ontving ... drie dagen ná de datum van het concert. Gelukkig werd dit naar het einde van de maand verzet.

Gezien de stand van zaken in Cuba en hoeveel moeite het had gekost om er weg te komen vertrok G met de bedoeling weg te blijven (zoals de meesten die de kans kregen) en niemand die hij achterliet verwachtte dat hij zou terugkeren. Stel je zijn ontzetting voor toen – na een geweldig concert, enthousiast ontvangen door de Arubanen, aan het einde van een heerlijk verblijf van twee weken – Edwin hem vertelde hem dat het echt beter was om terug te keren, om hem een kans te geven de documentatie te verzorgen die het mogelijk zou maken G legaal tot Aruba toe te laten. Zijn hele wezen protesteerde, maar G vertrok en arriveerde in Cuba – tot enorme verbazing van vrienden en familie – met lood in zijn schoenen. Had hij net zijn enige kans om weg te komen verspeeld?

HOOFDSTUK 4

De jongen die met zijn piano getrouwd was vindt de liefde op Aruba

Zeggen dat G's terugkeer naar Cuba vanuit Aruba in januari 1998 – na daar zo warm te zijn verwelkomd – een anticlimax was is een understatement. Het was alsof hij naar de duisternis terug werd gestuurd na in het licht te zijn geweest. Achteraf gezien zou zijn geduld slechts zo'n acht maanden op de proef worden gesteld, maar dit kon hij op dat moment natuurlijk niet weten.

In het begin knaagde de twijfel aan hem; de meerderheid van mensen die de kans kregen Cuba te verlaten bleven weg, in de hoop op een hopelijk betere toekomst in het buitenland. G moest diep graven om te blijven geloven, terwijl hij waarnam hoe anderen om hem heen gingen op uitnodigingen uit het buitenland en voor goed vertrokken.

Zijn kracht putte hij, zoals altijd, uit zijn relatie met het trouwe instrument waar hij op zijn zevende zijn leven aan verbonden had. Hij oefende piano alsof zijn leven ervan afhing. Hij vertrouwde zijn roeping en de belofte van zijn band met de piano. Hij verwelkomde elke afleiding, zoals deelnemen aan de 13e editie van het Internationaal Festival voor Hedendaagse Muziek in Havana, zoals hij eerder had gedaan. Hij vertrouwde erop dat er een nieuwe kans zou komen. En dat gebeurde. Hij werd uitgenodigd voor een tweede concert in Aruba in november 1998. Edwin Kock, de gitaarleraar die er in januari ook voor had gezorgd dat hij werd uitgenodigd, had woord gehouden.

Edwin had zich veel moeite getroost om dit te bereiken. Hij deed een beroep op de toenmalige Minister van Justitie (wijken Edgar Joaquin 'Watty' Vos), verkreeg referentiebrieven die met genoegen door twee grote artistieke Arubaanse peetvaders (wijken Hubert O. 'Lio' Booi en Juan Chabaya 'Padú' Lampe) werden verstrekt en creëerde een stichting (Movemento Pro-Arte Arubano) om zelf de concertuitnodiging te kunnen verzorgen! Na nog een hectische ronde ploegen door de bureaucratie in Cuba (in het vorige hoofdstuk beschreven) was G eindelijk vrij. Bij aankomst in Aruba wachtte Edwin met de documenten die hem van een legale verblijfsstatus verzekerden.

Alsof het zo moest zijn verschenen er meer Samaritanen om de volgende fase in G's leven te vergemakkelijken. Kenny en Nella Haakmeester zorgden voor een klein appartement binnen hun muren. Dokter Emile Weststrate zorgde voor een studiepiano, kleding, schoenen en contacten die later tot werkgelegenheid zouden leiden. Bij Edwin en echtgenote Mayra was hij natuurlijk altijd welkom voor een maaltijd.

Voor zijn inkomen verwierf G een paar studenten die hij in een studio ontving met piano en airconditioning, alweer dankzij Edwin. Ook mocht hij in het weekend, in de lobby van het Casa del Mar Beach Resort, voor de hotelgasten spelen, dankzij een avondje netwerken georganiseerd door Margaret Hage.

Voor het eerst in zijn leven genoot hij van een eigen privésfeer, na meer dan tien jaar (1985-1998) in studentenslaapzalen te hebben doorgebracht. Hij genoot van zijn vrijheid om de pianostudie af te wisselen met zijn andere passie; het maken van collages uit papiersnippers. Geleidelijk aan begon hij zijn eigen kostje te betalen, haalde wat boodschappen bij een kleine supermarkt om de hoek en Chinees eten in een naburig restaurant. Naarmate 1999 vorderde verdiende hij op een gegeven moment genoeg om met sparen te beginnen en het broodnodige geld naar zijn familie in Guantánamo te sturen.

Net als voor elke immigrant waren er moeilijke momenten, zoals op een dag tijdens de lange wandeling naar Casa del Mar onder de brandende zon, alleen, toen hij plotseling zijn eens actieve bestaan als concertpianist miste en zich afvroeg hoe lang hij deze relatieve anonimiteit vol zou moeten houden. Maar toen werd hij in april uitgenodigd voor een concert op Curaçao en organiseerde Edwin in juni weer een concert op Aruba. Een jonge uitvoerende secretaresse met vele artistieke aspiraties besloot om dit concert met haar vader bij te wonen. En toen brak de zon echt door.

Het was natuurlijk geen toeval, dat we naast een ver familielid van mijn vader, Bea Burne, kwamen te zitten. Zij hoorde ons overleggen of ik deze ongetwijfeld grote concertpianist

moest benaderen voor pianoles. Ze haastte zich om ons enthousiast te vertellen dat ze een van G's studenten was, dat hij zeer meegaand was en dat ik het hem gewoon moest gaan vragen. Na het concert waren we verrast om te zien hoe een groot deel van het publiek migreerde naar de ruimte achter de coulissen; ze popelden om de sympathieke, jonge Cubaanse pianist te feliciteren, misschien wel om te laten zien dat 'ze hem ook kenden'. Mijn vader en ik werden met de menigte achter de gordijnen meegevoerd; een beetje aarzelend, daar dit nieuw voor ons was.

Ik zag er geweldig uit in de volle bloei van mijn actieve Arubaanse levensstijl die ook het zingen in een band, lange afstand hardlopen en – tot voor kort – Kyokushinkai karate inhield. Slechts een maand na deelname aan de meest recente productie van mijn dansleraar Sonja Geever's was ik in de beste vorm van mijn leven en mijn zonverkrege bruin stak mooi af tegen mijn fel geel-oranje jurk.

Het niet-toeval kwam weer tussenbeide toen Loly Berkley – een familievriendin – een foto nam op het moment dat ik voor het eerst tegenover G stond. Hij zegt dat ik hem direct opviel, blij was toen ik naar hem toe liep en – alhoewel hij niet van plan was geweest meer studenten aan te nemen om voldoende eigen pianotijd te houden – van harte ja zei toen ik informeerde naar de mogelijkheid van pianoles.

De rest is geschiedenis. In de collage bij dit relaas heeft G het moment van onze eerste kus 'op de brug' vereeuwigd, op het terrein van toen Seaport nu Renaissance Ocean Suites; het hotel aan het strand en de timeshare faciliteit grenzend aan het Renaissance Marketplace winkelcentrum.

Aruba zal ons altijd liefdevol blijven als mijn geboorteplaats, de thuisbasis van de meeste van mijn (vele) verre familieleden en het toneel van onze hofmakerij, die steeds intenser werd naarmate we ontdekten hoezeer we qua persoonlijkheden en interesses aan elkaar gewaagd waren.

Tegen het einde van 1999 beleefden we een zeer plezierig diner in het Hyatt Regency Resort & Casino, mijn eerste en meest geliefde werkgever waar ik vijf jaar had gewerkt tot 1997. Ik herinner me als de dag van gisteren hoe G me – staande op de parkeerplaats – vertelde dat hij graag vaker op het podium zou willen staan; meer optredens zou willen verzorgen. Ik voelde iets zeer krachtigs in me opstijgen. Ik wist dat ik wilde werken aan het verkrijgen van wat de man van wie ik nu hield wilde. Dit is het moment dat KyG werd geboren.

HOOFDSTUK 5

De oversteek naar de geboorteplaats van de grote Europese componisten

Na dat doorslaggevende moment op de Hyatt parkeerplaats eind 1999 namen we onze tijd voor we naar Europa vertrokken. Eerst verliet ik mijn functie bij Metacorp voor de baan van Catering Sales Coordinator bij de dochteronderneming; toen Seaport nu Renaissance Conference Center. Daar slaagden we erin een nogal ambitieus eerste project te organiseren; een benefietconcert ten voordele van Cas pa Hubentud, een tehuis voor kansarme kinderen en jongeren op Aruba, met een gastoptreden van Hongaarse violist Janos Sandor, voor \$100 per stoel. Dankbaarheid is verschuldigd aan mijn vorige werkgevers bij Metacorp en het Conference Center, Eduardo de Veer en Paul Gielen, evenals Linda Shapiro, voor hun steun bij het realiseren van dit concert.

Vervolgens konden we via mijn eerste pianolerares Connie Canfield een concert en live-opname regelen bij Trans World Radio in Bonaire. Terug naar Aruba voor een concert in samenwerking met Movemento Pro-Arte Arubano eind 2000. De beslissing om te trouwen moet ergens rond die tijd zijn genomen en was niet de romantische aangelegenheid die veel mensen voor ogen hebben. Ons samenzijn leek ons nu volkomen logisch en natuurlijk; iets dat zo moest zijn, en het huwelijk vooral een officiële, praktische noodzaak om de immigratie naar Nederland voor G te vergemakkelijken.

Eerste trokken we nog samen in een klein, knus appartement op de Madurostraat. G denkt vaak met genoeg aan het heerlijke gevoel van opluchting dat hij ervoer met het ontdekken van de harmonie van ons samenleven, dat hij zichzelf kon blijven en alle studie-uren die hij gewend was gewoon kon aanhouden. Ik herinner me vooral een speciale avond toen we opleven om een zeer late film te zien over de grote danser Vaslav Nijinsky, inclusief het hapje na middernacht. Natuurlijk betaalden we voor onze viering van de gezelligheid met dubbele toetjes door het aankomen van een groot aantal extra kilo's. Terwijl ik er in het begin in slaagde G - die het sporten ongewoon was - te overtuigen lange afstanden met me mee te rennen, stopte ik daarna met dansen en slokten de projecten de meeste tijd op.

Een groot huwelijksfeest was uit den boze, met mijn moeder in Nederland en G's hele familie in Cuba, een afwezigheid die bij G - tijdens de administratieve procedure op 14 februari 2001 op het stadhuis op Aruba - een brok in de keel veroorzaakte. Zoals Edwin Kock voor G de meest logische getuige was, zo was mijn mentor Dr. Rev. William (Bill) Buckley het voor mij. Ook wijdde laatstgenoemde ons huwelijk in tijdens een eenvoudige ceremonie bij zonsopgang op de heuveltop op Aruba die we voor de gelegenheid hadden uitgekozen.

Voordat ik voor G vooruit vertrok naar Nederland in september 2001, slaagden we erin een eerste CD productie voor G af te ronden, opgedragen aan zijn mentor, wijlen César López. Ook voor dit project kregen we van vele kanten steun. Om er een paar te noemen. De geweldige Emile Kelkboom verzorgde de opname. Onschatbare Dr. Weststrate stelde zijn huis en vleugelpiano beschikbaar toen die in Cas di Cultura op dat moment vreselijk uit de toon bleek te zijn (dit veroorzaakte een klein trauma). Verder was het project waarschijnlijk niet gerealiseerd zonder de hulp van onze vriend René Kan.

De acht maanden die we gescheiden doorbrachten (de tijd die nodig was voor de goedkeuring van G's vergunning) werden om te beginnen gekenmerkt door wat gebeurde op 11 september, kort na mijn aankomst in Nederland. Ik herinner me levendig het telefoontje aan G via de mobiele telefoon in de tram. Hij vertelde me wat er gebeurd was maar ik kon me daar pas echt een voorstelling van maken toen ik thuis kwam en op TV de Twin Towers zag. Gelukkig staan me achteraf gezien de rest van die lange maanden maar vaag bij.

Om G's komst te vieren had ik een heel reisplan opgezet om bezienswaardigheden te bezoeken, uiteraard inclusief een bezoek aan Amsterdam, een aantal van de grote musea en de grote stormvloedkering in het zuidwesten. Voor G betekende de aankomst in Europa het uitkomen van een grote droom. In feite woonde hij nu nabij de geboorteplaats van de grote Europese componisten die hij sinds zijn zevende had gespeeld en was zelfs in staat om een paar van hun laatste rustplaatsen te bezoeken toen we Wenen en Parijs aandeden.

Aan de andere kant; hij was net zo nieuw voor Europa als Europa nieuw was voor hem. Veel van zijn tijdgenoten waren hem voorgegaan, maar ze woonden in verschillende steden of verplaatsten zich in verschillende kringen. De mensen die hem kenden als de grote concertpianist die hij is had hij achter zich gelaten. Hoe vol mogelijkheden Europa misschien ook mocht lijken, zijn Europese carrière zou vanaf de grond moeten worden opgebouwd.

HOOFDSTUK 6

De complexiteit van het uitbouwen van een internationale artistieke carrière

Ons zeer verweven traject sinds G's aankomst in Nederland in mei 2002, kort na mijn verjaardag, wordt nog steeds gekenmerkt door een soms verkwikkende, soms verwarrende en soms teleurstellende combo van triomfen, lessen en tegenslagen. Zowel G als ik hebben onszelf - vaker dan we kunnen tellen - op moeten rapen om weer vooruit te kunnen. Deze episodes zijn langer en emotioneler geweest voor mij, vast als ik zat - voor 20 jaar - in de carrière van management assistente, die niets te maken had met mijn kunstenaarschap. G was natuurlijk in Cuba al getraind in het omgaan met problemen.

Voordat we konden beginnen met het ontwikkelen van G's carrière buiten Cuba moest aan een aantal prioriteiten het hoofd geboden worden. Eerst moest G terug naar school! Om uiteindelijk zijn Nederlandse paspoort te verkrijgen - die hem in staat zou stellen om internationaal te reizen - moest er een inburgeringscursus worden gevolgd, inclusief het leren van de Nederlandse taal.

In het begin woonden we bij mijn moeder in, in Leidschendam. Toen besloten we echter dat het een goede zet zou zijn voor G om aan de Gaudeamus competitie mee te doen, om hopelijk te worden opgemerkt en een netwerk op te starten. En zo was het ook. Het 2003 Nijmegen concert is een direct voortvloeiende van deze beslissing. Maar het betekende een drukke tijd voor ons beiden, omdat wij nu op korte termijn een appartement met piano nodig

hadden. Ik dus aan de slag met mijn voltijd baan, het vinden van een piano, het onderzoeken van verhuurmogelijkheden en het verhuizen. En G met het klussen aan het gevonden appartement terwijl hij ook de competitie moest voorbereiden; zijn tijd verdelend tussen het schilderen, studeren en de pianolessen aan zijn eerste leerlingen.

FRESCO CD met etiket, als verzocht door sommige consignatiehouders, om de verkoop te vergemakkelijken.

Daarna ging het voort over de lange, kronkelige weg van het vooral leren welke deuren gesloten waren voor ons - met inbegrip van de 10 Nederlandse conservatoria waarvan de meeste nooit onze brieven hebben beantwoord - en de meer dan 100 programma voorstellen die we wereldwijd hebben verstuurd, om niet eens over de eindeloze tijds- en geldinvestering te beginnen. Langzaam, moeizaam verzamelden we informatie en begon we ons een eigen weg uit te houwen, weg van het reguliere.

Onderweg vroeg een assortiment aan factoren om constant doorzettingsvermogen. G's Website is een goed voorbeeld. De huidige editie, met dank aan VistaPrint, is een gevolg van onze derde poging, na twee keer via zogenaamde webmasters te hebben geprobeerd en

gefaald hem van de grond te krijgen. Elke keer kostte het nieuwe ontwerp (gerelateerd aan de faciliteiten van de verschillende aanbieders) ongeveer een volle maand en het eigen, periodieke onderhoud is intens; ongeveer 4 uur nog maar een paar dagen geleden.

Natuurlijk waren er ook veel lichtpuntjes, inspirators en oppeppers tussen 2002 en 2015 (!) die ons aan de gang hielden. Hier moet Cubaanse componiste Keyla Orozco worden vermeld, de baanbrekende initiatiefneemster van projecten die G tot dusver niet minder dan vijf keer een podium in Nederland bezorgde. Keyla is een voorbeeld, zowel in haar muziek als in de vasthoudende manier waarop ze zich een weg vooruit baant. En natuurlijk hadden we onze eigen projecten, waarvan vele onder moeilijke omstandigheden tot stand werden gebracht; we tellen 17 afgeronde producties tot nu toe. Ze hebben alle een deel van de weg verlicht, als stralende bakens.

Mijn baan zorgde voor wat extraatjes: het bijwonen van het concert van het Venezolaanse Jeugdorkest in het Concertgebouw in 2010 – in aanwezigheid van José Antonio Abreu,

oprichtende vader van 'El Sistema' – is direct gerelateerd aan mijn connecties met de Erasmusprijs organisatie, waarmee is samengewerkt aan een evenement van De Haagse Academische Coalitie, waar ik werkte in november 2009.

Memorabel waren vooral het jaar 2011 en de eerste helft van 2012. De eerste zag de productie - in fasen - van G's tweede cd Fresco, de enorme onderneming die het lanceringsconcert was, de officiële oprichting van de vennootschap KyG, inclusief het zoeken naar een thuisstudio en een boekhouder, naast een studentenconcert, een veeleisende voltijd baan voor mij en G's piano lessen.

Diverse dingen die te binnen schieten van de afgelopen 13 jaar in Nederland. De loze alarmen. In het begin waren we nog erg geneigd te denken dat we vast iemand met invloed zouden vinden die G's carrière van de grond kon helpen krijgen. In de tussentijd flikkerden in de hoofdstroom pop, jazz en klassieke hypes uit het niets en stierven weer uit, terwijl wij doorploeterden. Bedrijfjes kwamen en gingen in het winkelpand op de hoek in ongeveer een paar maanden elk, terwijl 15 jaar sinds ons beginjaar 2000 KyG nog steeds bestaat.

En dan is er de opkomst van een lange lijst van creatieve ideeën, waarvan een aantal volledig zijn uitgewerkt en alleen in afwachting zijn van investeringsgeld. De belangrijkste lessen die we hier geleerd hebben, zijn: Als je iets wilt doen, doe het zelf. Geduld hebben. En dat we in feite de voorkeur geven aan het behouden van de controle over onze projecten.

We sluiten dit KyG verhaal – voorlopig – af met het uitspreken van ons vertrouwen

**dat we in staat zullen worden gesteld om veel meer van wat we doen met u te delen;
in woord, muziek en beeldmateriaal.**

*

KORT KyG

KyG staat voor Karen en Gustavo in het **Spaans**. We hebben elkaar ontmoet in 1999, trouwden in 2001 en begonnen bijna onmiddellijk met het samen ontwikkelen van projecten. In 2011 werden we de V.O.F. (General Partnership) KyG Productions, een bij de Kamer-van-Koophandel-geregistreerd bedrijf. Onze rollen:

Karen D. Russel (artiestennaam KDRdeCorrales) (Aruba)

Management, logistiek, administratie, content, creatieve vormgeving, vertaling, webmaster
Schrijver, componist, pianist, zanger, beeldend kunstenaar en choreograaf

Gustavo Corrales Romero (Cuba)

Concertpianist, schrijver, componist / arrangeur, beeldend kunstenaar
Co-management, content, creatieve vormgeving, vertaling

www.kdrdecorrales.com

www.gustavocorralesromero.net

